

Van de redactie – Redactioneel

Enkele dagen voor ik deze woorden aan het papier toevertrouw, heeft in Sharm-el-Sheikh de internationale klimaatconferentie een ontgoochelend einde gekend. Pessimisme over de haalbaarheid van de klimaatdoelstellingen heerst alom. De optimistische notie ‘duurzaamheid’ lijkt relatief afwezig te zijn in het discours dat deze conferentie omgeeft. Redden wat er te redden valt, zo luidt het adagium vandaag, en zelfs die opdracht lijkt haast onoverkomelijk.

Daarmee is duurzaamheid vanzelfsprekend niet van de agenda verdwenen, maar zij heeft in het publieke debat wel de concurrentie gekregen van meer pessimistische en radicale ordewoorden. In 1987 kon de Brundtland-commissie in haar beroemde VN-rapport nog haar geloof tot uitdrukking brengen dat het mogelijk is om economische, sociale en ecologische belangen met elkaar in balans te brengen en zo een gemeenschappelijke toekomst uit te bouwen. Vandaag wordt vooral de onvermijdelijkheid van pijnlijke offers benadrukt om uitroeiing te vermijden.

Een themanummer over duurzaamheid kan dan ook geen zegebulletin zijn. Meer zelfs, men zou er een requiem in kun horen weerklinken voor een begrip dat na het verschijnen van het Brundtland-rapport op een breed gedragen enthousiasme kon rekenen, maar dat vandaag vaak als een utopie verschijnt. Duurzaamheid wordt in dit themanummer met andere woorden – hoe kan het ook anders in dit tijdschrift – *gehistoriseerd*. Er wordt stilgestaan bij twintigste-eeuwse praktijken en denkbeelden waaruit een duurzaamheidsbesef sprak nog vóór het woord duurzaamheid gangbaar werd, in onder andere de landbouw, brouwerijen, bos- en waterbeheer. Ook de context waarin dat woord vanaf de jaren 1980 voor het voetlicht kon treden komt aan bod, net als de actoren die om diverse redenen aspecten van de duurzaamheidsgedachte omarmden. Niet altijd stonden bij hen ecologische overwegingen centraal en het ecosysteem was niet altijd de grote winnaar van hun ondernemingen. Sommige betrokken partijen bevorderden het behoud of de ontwikkeling van natuurlijke rijkdommen om economische redenen; andere stelden vooral de duurzaamheid van sociale relaties voorop.

‘The Age of Interdependence. Varieties of Sustainability in the Low Countries during the Twentieth Century’ heeft niet de ambitie achter deze verscheidenheid aan praktijken en denkbeelden in België, Nederland en Belgisch-Congo omvattende patronen te ontwaren. Het themanummer verkent enkele van de vele gedaanten die het alomtegenwoordige maar ook moeilijk grijpbare fenomeen duurzaamheid in verschillende contexten kon aannemen. De redactie is Peter van Dam alvast bijzonder dankbaar dat hij het onderwerp op de agenda heeft geplaatst en de rol van gastredacteur op zich heeft genomen. Ik laat het aan hem over in de volgende bijdrage het nummer in detail voor te stellen.

Namens de redactie,

MARNIX BEYEN

From the Editors – Editorial

A few days before writing these words, the international climate conference in Sharm el Sheikh reached a disillusioning conclusion. Pessimism about the feasibility of the climate goals prevails. The optimistic notion ‘sustainability’ seems relatively absent from the discourse surrounding this conference. Salvage what can be rescued, is the current adage, and even that objective seems virtually unattainable.

This obviously does not mean that sustainability has vanished from the agenda, but in public debate the term must now hold its own against more pessimistic and radical key words. Back in 1987, the Brundtland Commission in its famous UN report still expressed faith that economic, social and ecological interests could be reconciled to build a common future. Nowadays, the inevitability of painful sacrifices to avert extinction receives the greatest emphasis.

A special issue about sustainability therefore cannot be a victory bulletin. Moreover, one might even hear a requiem resounding for a concept that would have been certain to elicit widespread enthusiasm following the publication of the Brundtland report but today often figures as a utopia. In other words, in this special issue, sustainability – how could it be otherwise in this journal – is *historicised*. Twentieth-century practices and ideas are addressed in, for example, agriculture, breweries, forestry, and water management, reflecting an awareness of sustainability even before the term sustainability became commonplace. In addition, the context is covered in which that term manifested from the 1980s onwards, as well as the actors who embraced aspects of the sustainability idea for various reasons. They did not always focus on ecological considerations, and the ecosystem was not always the main beneficiary of their endeavours. Some parties involved advocated preserving development of natural resources for economic reasons, while others prioritised mainly sustainability of social relations.

‘The Age of Interdependence. Varieties of Sustainability in the Low Countries during the Twentieth Century’ does not purport to discern overarching patterns in this diversity of practices and ideas in Belgium, the Netherlands and the Belgian Congo. The special issue explores a few of the many forms that the ubiquitous but also ephemeral sustainability phenomenon could take in different contexts. The editors are especially grateful to Peter van Dam for placing the subject on the agenda and taking on the role of guest editor. I will leave him the task of providing a detailed introduction to the issue in the next contribution.

On behalf of the editorial board,

MARNIX BEYEN